

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1

בפני כבוד השופטת אילת גולן-תבורי

המתנגדת פלונית

נגד

המשיבים
1. פלוני
2. אלמוני

פסק דין

2

3

מבוא

1. עניינו של פסק דין זה בבירור התנגדות לצוואת המנוח, שהגישה אחותו. בצוואה ציווה המנוח מתוך רכושו - דירה לחברו, כספים לחבר נוסף, וכן לאגודה למלחמה בסרטן, ואת יתר הרכוש ביקש כי בית המשפט יחלק. לטעמה של האחות יש לבטל את הצוואה מהנימוקים שיפורטו, ולתת צו ירושה לפיו היא היורשת היחידה של עיזבון המנוח.

8

9

רקע

2. המנוח, מר _____ ז"ל נפטר ביום 7.5.2012 ("המנוח"), והותיר אחריו צוואה בכתב יד מיום 4.3.1990 ("הצוואה"), שהופקדה על ידי המנוח בבית המשפט המחוזי בתל אביב.

12

3. בצוואה, ציווה המנוח את רכושו כדלקמן, לפי הסדר הבא:
למשיב 2, ₪ 30,000 מהחשבון בבנק הפועלים.
למשיב 1, דירה בגבעת שמואל ותכולתה.
למשיבה 3 האגודה למלחמה בסרטן, כסף הנמצא בחשבון בבנק הבינלאומי.
יתר הכספים והרכוש, יקבע היורש על ידי המשפט.

18

4. לאחר פטירת המנוח, הגיש המשיב בקשה לקיום הצוואה ("מבקש הקיום" או "המשיב"). המשיב 1 היה חברו של המנוח מאז השירות הצבאי, למעלה מ-30 שנה, וגר בדירתו עשרות שנים.

21

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1
2 המשיב 2, זוכה בצוואה גם הוא, היה חברו של המנוח מבית הספר ולאורך שנים, תמך בקיום
3 הצוואה.
4 המשיבה 3, האגודה למלחמה בסרטן, הגישה תגובה כנגד ההתנגדות, ובעד קיום הצוואה.
5 ברם לאחר שנמצא כי בחשבון הבנק שציווה לה המנוח, אין כסף כיום, ביקשה (בהסכמת
6 הצדדים) למחוק אותה מההליכים המתנהלים, וניתנה החלטה בהתאם.
7
8 5. אחרות של המנוח הגישה התנגדות לקיום הצוואה ("המתנגדת"), וכן בקשה לצו ירושה, כיורשת
9 יחידה (הורי האחים נפטרו).
10
11 6. במסגרת ההליכים מונו 2 מומחים מטעם בית המשפט - מומחה לכתב יד, ומומחה רפואי
12 פסיכיאטרי. חוות הדעת הוגשו, התקיים הליך שמיעת הראיות ובסופו ניתנו הוראות להגשת
13 הסיכומים. לאחר שהוגשו סיכומי תשובה, ניתן פסק הדין.
14
15 **טיעוני הצדדים**
16
17 **טיעוני המתנגדת**
18
19 7. המתנגדת העלתה טענות שונות כנגד הצוואה - כתב היד נחשד שאינו כתב היד של המנוח; ככל
20 שזה כן כתב ידו הרי שלא היה כשיר לצוות, משפטית ופיזית. המנוח היה חולה נפש, כפסול דין,
21 והיה מסומם ואלכוהוליסט. בנוסף המנוח היה נתון להשפעה בלתי הוגנת מצד המשיב, שגם
22 היה מעורב בעריכת הצוואה.
23
24 8. לטענת המתנגדת, פטירת אבי-המנוח בשנת 1979 גרמה לו למשבר נפשי קשה. בעת השירות
25 הצבאי הכיר את המשיב, ובשל מצבו הנפשי פיתח בו תלות שנמשכה עד לפטירתו.
26 בשנת 1981 המנוח עבר לגור עם המשיב בדירת המשפחה ברח' _____ ב _____ ("הדירה"),
27 לאחר שהמשיב קיבל בה את החזקה מידי המתנגדת ובעלה. המנוח לא גר באופן רצוף בדירה,
28 בשל מחלתו הנפשית, בעוד שהמשיב גר בה משנת 1981 ועד לפטירת המנוח.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 הדירה נרכשה בשנת 1977 על ידי וע"י בעלה, אך במעמד הרכישה אביה של המתנגדת הביע את
2 רצונו שבעתיד היא תעביר למנוח את הזכויות בה. מתוך כבוד לאביה ולהשקעתו הכספית
3 בדירה, העבירה את החזקה למנוח בשנת 1981, והזכויות נרשמו על שמו בשנת 1995.
4
5 9. המשיבים עשו מאמץ להסתיר מביהמ"ש כי המנוח היה חולה נפש, אושפז בבתי חולים לחולי
6 נפש, היה תלותי וחסר כל יכולת לעשות פעולות לטובת עצמו או לטובת אחרים.
7 המנוח אושפז בגהה לאחר פטירת אמו בשנת 1986 למשך חצי שנה בשנת 1987, ואובחן כחולה
8 בסכיזופרניה פרנואידיית כרונית. אחר כך אושפז שוב בשנת 1990. גם לאחר שטס לארה"ב,
9 אושפז, בשנת 1994 שוחרר, ועבר לגור בסנטוריום ב_____ עד פטירתו.
10 טענת המשיב שבמהלך 1989 לא הבחין בהתנהגות חריגה אצל המנוח, מופרכת על פניה
11 בהתחשב במסמכים הרפואיים. המנוח היה חולה נפש, תלותי, חסר אחריות, צרכן סמים
12 ואלכוהול מגיל 22.
13
14 10. המנוח פעל בחוסר אחריות ושליטה בכספיו ואף חשב לשלוח יד בנפשו לכן שילם לעבריינים
15 כסף כדי לרכוש אקדח. בשנת 1990 מונה בעלה של המתנגדת כאפוטרופוס עליו (____) – עד
16 1995. ____ שאז מונה מר _____, שהיה בן הזוג של אם-המנוח.
17 המשיב מונה לאפוטרופוס על המנוח, ביחד עם _____, בשנת 2002. בשנת 2007 בוטל המינוי
18 לבקשת ב"כ היועמ"ש והמתנגדת.
19
20 11. למתנגדת ידוע שהמשיב הוא חבר של המנוח, ושגר בדירה תמורת דמי שכירות צנועים. היא
21 הכירה אותו באופן שטחי.
22 לאחר הפטירה פגשה אותו בלוויה, דיברה עימו לפני תום השלושים, אך לא הגיעו להסכמה שכן
23 לא הסכים לוותר על הדירה שטען כי המנוח ציווה לו בצוואתו. המשיב גם ידע שהצוואה
24 הופקדה אצל רשם הירושות. את המשיב 2 לא הכירה.
25 המתנגדת סברה עד אז כי היא היורשת היחידה של המנוח. היתה להם מערכת יחסים טובה,
26 גם אם נתגלעו ביניהם מחלוקות שונות במהלך חייהם.
27
28 12. יש סימנים מחשידים כי אין מדובר בכתב ידו של המנוח.
29
30 13. גם אם יוכח שזה כתב ידו של המנוח, הוא לא היה כשר להבין משמעותה של הצוואה, היה חולה
31 נפש, ובעל כושר שיפוט פגום. הוא לא היה כשיר משפטית, היה חסוי במשך שנים, מטופל
32 פסיכיאטרית ולא מסוגל לטפל בענייניו - גם אם לא הוכרז כפסול דין בפועל. משנת 1996 המנוח
33 הוכר כבעל נכות צמיתה במאה אחוז.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1
2 14. המנוח פיתח תלות מוחלטת במשיב, והיה נתון להשפעה בלתי הוגנת מצידו, והוא ניצל את
3 פחדיו. גם בעת ניהול האפוטרופוסות, עלו תהיות לגבי הקשר עימו.
4
5 15. המשיב היה שותף להכנת הצוואה והשפיע על תוכנה. המנוח לא התכוון להוריש לו את הדירה,
6 מעולם לא הזכיר את הצוואה בפני המתנגדת, והעובדה שיש זוכים נוספים בצוואה נועדה כדי
7 לא לעורר חשדות. תחילה טען שהדירה הורשה בגין החברות ארוכת השנים, אח"כ כי המנוח
8 לא רצה שהיא תקבל אותה. המשיב הסתיר שידע שהמנוח חולה, מטופל בכדורים ומאושפז.
9
10 16. המשיב 2 בתצהירו כתב שהמנוח היה אדם צלול, בריא, ענייני וממוקד. הוא לא בדק בבנק, כמו
11 האגודה למלחמה בסרטן, האם יש כסף בבנק. זה סימן שביקש לפגוע במתנגדת ע"י סיוע
12 למשיב.
13
14 17. למנוח לא היתה כל כוונה לתת למשיב את הדירה, ולכן ערך איתו הסכם דיור בשנת 2006.
15 המשיב לא אמר אמת גם בענין הסכם זה, כפי שלא אמר אמת לעניין המועד בו תפס חזקה
16 ושימוש בדירה, גם אם יש ספק לעניין המועד בו נקבו המתנגדת ובעלה.
17
18 18. אין לקבל את מסקנת המומחה הרפואי בחוות הדעת שהגיש. שכן מסקנתו בדבר כשירות המנוח
19 לצוות, הינה 'פורמלית' בלבד, כיוון שלא אותר תיעוד סמוך למועד החתימה על הצוואה.
20 בעדותו נשאל המומחה לגבי התהיות שהזכיר בחוות הדעת, ותשובתו היתה "זה יהיה נכון".
21 אשר לחוסר תיעוד רפואי של המנוח בסמוך למועד החתימה, הצהיר בעלה של המתנגדת כי
22 המנוח היה ללא טיפול רפואי כי סירב לקבל טיפול.
23 בחוות דעת המומחה נכתב שהמסוגלות הקוגניטיבית שלו לא נבדקה בסמוך למועד החתימה,
24 אף שמהמסמכים שצורפו לחוה"ד (נספח 41) עולה שמצבו הקוגניטיבי של המנוח כן נבדק,
25 ושיש בו ליקויים.
26 הדרישה לחיובה בהוצאות גבוהות נועדה להלך עליה אימים.
27

טיעוני המשיב (מבקש הקיום)

- 28
29 19. המשיב עתר לקיים את צוואת המנוח. לטענתו, הצוואה נערכה מרצונו החופשי של המנוח,
30 שהיה כשיר לכך. לא הייתה כל מעורבות או השפעה מטעמו.
31 בין המשיב לבין המנוח, היה קשר קרוב ומיוחד, מאז הכירו בתקופת השירות הצבאי. המנוח
32 שירת עימו, מהגיוס () ועד לשחרור (), וסיים שירות מלא בצה"ל.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 היו ביניהם יחסים טובים וקרובים, יחסי אמון, במשך עשרות שנים. הוא היה איש סודו של
2 המנוח שסמך עליו, ותמיד עמד לשרותו.
3
- 4 20. המשיב עבר לגור עם המנוח בדירה רק במהלך שנת 1989 (ולא כנטען) ועד לפטירתו, והיה עמו
5 בקשרים הדוקים. בהתאם להסכם בע"פ עימו העביר לו כסף מדי חודש עבור מגוריו והוצאות
6 אחזקת הבית ובהמשך שילם בעצמו את ההוצאות. המשיב גם קנה לו מזון ומימן דלק
7 למכוניתו, בילה וטייל איתו הרבה.
8 המנוח לא מימן את המשיב, שעבד כל השנים ומימן עצמו.
9 למיטב ידיעתו, הדירה נרכשה כולה מכספי אביו של המנוח. המנוח סיפר לו שאביו הבטיח לו
10 את הדירה והוא ראה אותה כדירתו, ללא קשר למועד מסירת החזקה בה או רישומה.
11
- 12 21. המנוח ביקש ממנו להמשיך ולגור בדירה, גם לאור חברותם העמוקה והממושכת, וגם כי לא
13 רצה לגור לבד, ובהמשך כדי לשמור על הדירה ולאפשר לו לגור בה כשמגיע. בנוסף, יחסיו עם
14 אחותו לא היו טובים.
15 בשנת 1995 חשב אולי לעבור דירה, ואמר למשיב שגם אם ירכוש דירה אחרת הוא מבקש ממנו
16 להמשיך לגור בדירה החדשה. השניים שמרו על קשר רציף גם כשהמנוח לא גר בדירה. דיברו
17 טלפונית יום יום והמשיב בא לבקרן כאשר שהה במוסד, לעיתים יום יום.
18
- 19 22. בין האחיות לבין המנוח לא היו יחסים טובים, והוא שיתף את המשיב בתחושותיו הקשות
20 כלפיה ועל יחסה אליו שהיה מתנשא ובניסיון מתמיד לכפות עליו לעשות כרצונה. היא התנתה
21 עימו את הקשר בכך שיעשה את רצונה, ובמהלך השנים ניתק קשר עימה לתקופה ארוכה לאחר
22 שהבין את שתלטנותה ואת רצונה לנשלו מירושתו.
23 למפגשי משפחות במוסד בו שהה, היה המשיב מוזמן ולא אחותו.
24
- 25 23. המנוח היה קשור להוריו ז"ל, אביו הותיר רכוש רב ולאחר פטירת האם ב-1986 ניהלה האחיות
26 את רכוש המשפחה. המנוח אמר לו פעמים רבות במהלך השנים, שאחותו משתלטת על רכוש
27 המשפחה ומנסה לנשלו, כעס עליה שלקחה את מרבית תכולת הדירה בדירה בה גרו המנוח
28 ואימו, וכן אמר שניסתה להשתלט על חלקו בדירה שהותיר אביו ובה גר סבו (אבי אמו). לאחר
29 הליך משפטי התברר כי למזלו, מחצית הדירה היתה רשומה על שמו של המנוח ולכן לא ניתן
30 היה לנשלו ממנה. אמר שהיא מנסה לכפות עליו לעשות כרצונה, תוקפנית ומאיימת בניתוק
31 הקשר. במשך תקופה ארוכה היה ביניהם נתק, והמשיב, הוא ששיכנע את המנוח לחדש את
32 קשריו עימה. כך עשה, אך יחסיו עם האחיות נותרו קרים ומרוחקים.
33

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

24. המשיב לא היה מעורב בעריכת הצוואה, היה במילואים בסמוך למועד כפי שצירף או בו, ולא ידע עליה בזמן אמת. נודע לו על הצוואה רק כשנה לאחר עריכתה, כשהמנוח סיפר לו שערך צוואה והפקיד אותה בבית המשפט, ושהוריש לו את הדירה. הוא ביקש ממנו לא לספר על כך ובמיוחד לא לאחותו. המשיב לא ידע על יתר הזוכים בצוואה, או על יתר ההוראות בה. רק לאחר פטירת המנוח, פנה לרשם לענייני ירושה לברר האמנם מופקדת שם צוואתו, כשקיבל את העותק הייתה זו הפעם הראשונה בה ראה את הצוואה.
25. המנוח לא התנהג באופן חריג, מעת שעבר לגור עימו ועד למועד בו אושפז. הוא תמיד ידע מה רצונו ופעל לפיו, התנהגותו היתה רגילה כאדם מן הישוב. אך בדרך כלל תיפקד בחיי היום יום כרגיל, וגם כשהיה במוסד, היה יוצא ובא ממנו וחי את חייו כאחד האדם. לעיתים בחר להתאשפז בעצמו. גם שבוטל מינוי האפוטרופוס עליו בשנת 2007 ועד פטירתו, בחר להמשיך בבית החלמה ונופש שהוא מוסד לדיור טיפולי. היה יוצא משם באופן חופשי, עוסק בענייניו וחוזר ללון בו.
26. המנוח ביקש להחליף את גיסו (בעלה של המתנגדת) שהיה אפוטרופוס עליו, ל___ ולמשיב, לבקשת המנוח, כי לא היה ביניהם שיתוף פעולה, הוא לא בא לבקרו ולא דאג לצרכיו. המנוח ביקש את המשיב להצטרף ל___, שכן סמך עליו. מינויים היה בתוקף עד ליום 2007. ___ ובוטל לבקשת המנוח ע"י ביהמ"ש. גם אז בחר המנוח שלא לשנות את צוואתו. כמו כן מינה אותו כמיופה כח בחשבונות הבנק שלו. הגיס עצמו היה אפוטרופוס על המנוח שנים, ידע על מגורי המשיב בדירה ולא פינה אותו מהדירה. כפי שלא עשה כן בהמשך גם האפוטרופוס ___, שכן כולם ידעו שהם חברים בלב ובנפש, ומגוריו בדירה הם לרצונו ולבקשתו של המנוח. בשנת 2006 פנה אליו המנוח וביקש ממנו לחתום על הסכם דיור ארעי ובלתי מוגן, והסביר לו שצריך זאת לצורך ביטול האפוטרופוסות כי ביקשו ממנו להמציא הסכם שכירות בכתב. המשיב הסכים וחתם.
27. המשיב 2 הוא חבר ילדות של המנוח מ_____, מתקופת בית הספר והוא שמר עימו על קשר. המנוח טען תמיד שחבריו האמיתיים הם שני המשיבים. אשר לסיפור האקדח, אכן המנוח החליט לרכוש אקדח ופנה לעבריינים לכך, הם הפעילו עליו לחץ לעניין התשלום, הוא אמר להם שיגיש נגדם תלונה במשטרה וכך עשה, ולכן איימו עליו, אך לא מימשו האיום.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

28. בסיכומים הבהיר כי אף שהמתנגדת העלתה כל טענה אפשרית לשלילת הצוואה, לא עלה בידה להוכיח. המומחים שמונו על ידי בית המשפט, בדקו את הטענות על בסיס הראיות שהובאו בפניהם - ושללו אותן. המתנגדת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להוכחת הטענות ויש לדחות ההתנגדות. יש לחייבה בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד גבוהים שכן היא המשיכה והאריכה בדיונים שלא לצורך, גם לאחר שהוגשו חוות הדעת, והוצאותיו מגיעות בפועל ל- 84,000 ₪.

6

7

טיעוני המשיב 2

29. המשיב 2 טען כי המנוח היה אדם צלול וענייני. גם כאשר היה במצב רוח ירוד, לא ניכר היה בהתנהגותו, בשום שלב, שאינו שפוי. להפך, הוא הכיר אותו כאדם פיקח, רגיש, ציני ומתוחכם. גם אם עבר טיפולים פסיכולוגיים בעקבות משבר, לא איבד את שפיותו. יותר מכך, עד שנת 1994, שעד אז היו ביניהם בקשר, המנוח לא היה במצב הקשה לו מנסה המתנגדת לטעון. הוא לא היה חולה נפש, ולא מטונף או מסומם, כטענת המתנגדת. תיאוריה נעשו על מנת לרשת את אחיה, ובניגוד למציאות. הדבר אינו מפתיע, שכן היה ביניהם קשר לא טוב ולא בריא. מעדותה עלה בבירור שהיא לא הכירה את אחיה, לא את חבריו, ולא את מי שגר עימו בדירה. היא לא הכירה את המשיב ולא את המשיב 2 - שגר עימו בדירה משנת 1987 למשך שנה, והיה חברו הטוב עד לשנת 1994.

17

30. הוא לא צריך היה לבדוק כמה כסף יש בחשבון (כטענת המתנגדת) על מנת לרצות שתמומש צוואת חברו הטוב דאז, שלא הזכיר את אחותו בשום סעיף ולא חשב שהיא ראויה לקבל מעזבונו. הוא לא רצה להוריש לה דבר, ויש לקיים את הצוואה.

21

31. גם המשיבה 3 האגודה למלחמה בסרטן, הגישה כתב תגובה מפורט ובו טיעונים כנגד ההתנגדות, לאחר הגשת חוות דעת המומחים.

24

25

דיון

26

המסגרת המשפטית

32. עקרון העל בדיני הירושה הוא כיבוד רצון המת, על ידי קיום רצונו כפי שבא לידי ביטוי בצוואה. (ע"א 724/87 גולד נ' גולד, פ"ד מח(1) 22, 28 (1993); ע"א 1900/96 טלמצ'יו נ' האפוטרופוס הכללי, פ"ד נג(2) 817, 826 (1999)).

29

30

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

טענות כנגד רצון זה יבחנו בזהירות רבה. שכן המצווה כבר אינו בחיים על מנת להשיב לשאלות ולתהיות, ועל המתנגדת מוטל נטל השכנוע להוכחת טענותיה.

הצוואה

33. להלן יובא נוסח הצוואה:

"הנידון : צוואה 4/3/90

אני ת.ז. (...) הגר ב _____

לאחר מותי הנני מוריש לאנשים הבאים:

(1) אני מוריש ל _____ הגר בר"ח _____, סכום של 30,000 ש"ח (שלושים אלף ש"ח) הנמצא בבנק הפועלים ב _____ מס' סניף _____ מס' חשבון _____.

(2) אני מוריש לפלוני ת.ז. _____ הגר בר"ח _____ את דירתי ב _____, ואת כל תכולתה.

(3) אני מוריש לאגודה ל"מלחמה בסרטן" את כל סכום הכסף הנמצא בבנק הבינלאומי הראשון לישראל סניף _____ מס' חשבון (...).

(4) כל שאר כספי ורכושי בית המשפט יקבע את היורשים.

צוואה זו תתבטל אם אני אפקיד בבית המשפט צוואה אחרת.

צוואה זו נעשתה בדעה צלולה בכתב יד שלי

על החתום: _____ ת.ז. _____."

צוואה בכתב יד 34.

סעיף 18 לחוק הירושה, תשכ"ה - 1965 (להלן: "חוק הירושה"), קובע את האפשרות לערוך צוואה בכתב יד.

על הצוואה להיכתב כולה ביד המצווה, לשאת תאריך כתוב בכתב ידו ולהחתם על ידו (ס' 19 לחוק).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 הטענה כי אין זה כתב ידו של המנוח

2
3 מינוי מומחה וחוות דעתו

4 35. נוכח טענת המתנגדת כי יש 'סימנים מחשידיים' שאין זה כתב ידו של המנוח, מונה מומחה
5 לבדיקת כתב היד מטעם בית המשפט (מכון נפתלי - מכון לזיהוי כתבי יד גרפולוגיה משפטית
6 בע"מ), להלן: "המומחה לכתב יד", על מנת לבדוק - האם הצוואה הינה בכתב ידו של המנוח,
7 האם החתימה על גבי הצוואה הינה של המנוח, וככל שהתשובה לשאלות הנ"ל חיובית - מה
8 היה מצבו הנפשי של המנוח בעת כתיבת הצוואה.

9
10 36. השאלות שהופנו למומחה לכתב יד, הוסכמו על ידי הצדדים.
11 הם הגישו (באמצעות ב"כ המתנגדת) פסיקתא מוסכמת שאושרה ע"י בית המשפט (1.8.2013):

12 1. המומחה לגרפולוגיה מטעם ביהמ"ש יתייחס בחוות דעתו בעקר לשאלות הבאות:
13 א. האם הצוואה הנטענת הינה בכתב ידו של המנוח.
14 ב. האם החתימה על הצוואה הינה חתימתו של המנוח.
15 ג. ככל שהתשובה לשאלות הנ"ל תחיה חיובית, מתבקש המומחה (ככל שיש לו את
16 הידע לכך), לציין בחוות דעתו, מה היה מצבו הנפשי של המנוח בעת כתיבת הצוואה
17 האם היה שרוי במתח, ו/או נתון ללחץ פנימי ו/או חיצוני, ו/או היה תחת השפעה
18 בעת עריכת הצוואה".

19
20 37. חוות דעת המומחה לכתב יד מיום 14.1.2014, הוגשה בתיק וקבעה כי הצוואה והחתימה הן
21 בכתב ידו של המנוח קרוב מאד לוודאי, ואין כל אינדיקציה למצב של מתח מיוחד, ואין סימן
22 לבלבול או התרגשות מיוחדים. נראה שהכותב מודע לרצונו ומסוגל להביעו בבהירות, תוך
23 שליטה סבירה בתהליך הכתיבה.

24
25 "אימות כתב וחתימת המחלוקת

26 (...)

27 2. קיימת זהות כמעט בכל תכונות הכתב בהשוואה בין חלק מהדוגמאות לבין כתב
28 וחתימת המחלוקת.

29 3. הזהות האמורה נמצאת גם בתכונות כתב להן כותב אינו מודע ו/או הקשות לשנותן.

30 4. הזהות האמורה נמצאה בין היתר בתכונות הכתב הבאות. (1 - ... - 9).

31 5. לאור האמור לעיל, קרוב מאד לוודאי שכתב וחתימת המחלוקת נכתבו ונחתמו על

32 ידי כותב וחותם הדוגמאות.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

מצב הכותב בעת כתיבת וחתימת מסמך המחלוקת

(...)

7. (...) אין כל אינדקציה למצב של מתח מיוחד וגם אין סימן לבלבול או התרגשות מיוחדים. נראה שהכותב מודע לרצונו ומסוגל להביעו בבהירות, תוך שליטה סבירה בתהליך הכתיבה.

(חוות דעת המומחה לכתב היד, 14.1.2014).

38. בסיכומים כתבה המתנגדת כי לטעמה המומחה לכתב יד לא קבע ברמת וודאות עליונה כי יש זהות מוחלטת אלא זהות קרובה לוודאי, ולכן אין קביעה חד משמעית.

39. המתנגדת לא זימנה את המומחה לכתב יד לחקירה, לא עתרה לחקור אותו על חוות דעתו ונמנעה מכך - חרף הדרך הסלולה לכך במסגרת תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984. הימנעות זו נזקפת לחובתה, כאשר לא הפריכה את חוות הדעת.

40. המומחה לכתב יד הביע עמדתו בצורה ברורה ואינה משתמעת לשתי פנים, כי כתב היד והחתימה הינם של המנוח (בניגוד לטענת המתנגדת). המומחה לכתב יד פירט בחוות הדעת כי נמצאה זהות בכל תכונות הכתב, לרבות תכונות שהכותב אינו מודע להן, או שקשה לשנותן. צוינו 9 תכונות כתב.

בנוסף נקבע שהכותב היה מודע לרצונו, ומסוגל להביעו בבהירות, תוך שליטה סבירה בתהליך הכתיבה.

משכך, הטענה כי אין מדובר בכתב ידו ובחתימתו של המנוח - נדחית בזאת.

כך גם נרשמה חוות דעתו של המומחה לכתב יד, כי מכתב היד ניתן להיווכח שהמנוח היה מודע לרצונו, ומסוגל להביעו בבהירות ומתוך שליטה סבירה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

טענה כי המנוח לא היה כשיר לחתימה על הצוואה

- 1
- 2 41. ס' 26 לחוק הירושה קובע:
- 3 "צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה
- 4 שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה".
- 5
- 6 42. טענה זו פירושה שהמצווה לא היה כשיר, מבחינה מנטלית או רפואית, לערוך את הצוואה,
- 7 שהרי כל אדם כשיר לצוות, אלא אם חל אחד המקרים המנויים בחוק.
- 8
- 9 נטל השכנוע בטענה זו הינו על המתנגדת, כאשר אין די בהעלאת ספק, אלא בהוכחה ממש.
- 10 כלומר, על המתנגדת להוכיח טענתה תוך שמסתייעת בעדות רפואית או אחרת אשר למצב
- 11 המנוח, בזמן שערך את הצוואה (ע"א 851/79 **בנדל נ' בנדל**, לה (3) 101 (1981); ע"א 724/87
- 12 **כלפה נ' גולד** מח (1) 22, 31 (1993))
- 13 הכלל הינו שכל אדם כשיר לצוות, ויש לכבד את רצון הנפטר כפי שנכתב בצוואה:
- 14 "חזקה היא על אדם שכשר הוא לפעולות משפטיות - בהן עשיית צוואה - וחזקה היא על
- 15 מצווה כי בעת עשייתה של צוואתו ידע להבחין בטיבה של צוואה. הטוען כי בעת עשייתה
- 16 של צוואה לא ידע המצווה להבחין בטיבה של צוואה - עליו הנטל להוכיח טענתו".
- 17 (ע"א 5185/93 **היועמ"ש נ' מרום**, פ"ד מט(1), 318, 327 (1995))
- 18
- 19
- 20 43. נקודת הזמן הרלבנטית לבחינת הטענה הינה מועד החתימה על הצוואה.
- 21
- 22 ככל שיוכח כי במועד עריכת הצוואה המנוח ידע להבחין בטיבה של צוואה, הרי שגם אם יוכח
- 23 שבמועד שקדם לכך, או במועד שהיה מאוחר לכך, מצבו היה שונה, אין בכך כדי לשלול את
- 24 רצונו בעת עריכת הצוואה. (ע"א 160/80 **בנדל**, שם).
- 25 "השאלה אם הבין המנוח את טיב הצוואה שעליה חתם נבחנת על-פי הנסיבות
- 26 המתקיימות בעת עריכת הצוואה עצמה.
- 27 כבר נפסק כי "גם מקום בו סבל פלוני מרגעים או אף מתקופות שבהן נתערפלה דעתו,
- 28 הרי אם מצא בית המשפט כי היה צלול ביום עשיית הצוואה – ולא כל שכן, אם כך היו
- 29 פני הדברים במועד עשייתה הלכה למעשה – הריהו רשאי וצריך לקבוע, כי פלוני 'הבין
- 30 את טיבה' של הצוואה שעה שעשה אותה" (דברי השופט קדמי בע"א 3411/92 רובינשטיין

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 נ' ברזבסקי [1], וראו גם: ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל [2]; ע"א 1212/91 קרן לבי"י נ'
2 בינשטוק [3], בעמ' 735).
3 (ע"א 7506/95 שורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל, פ"ד נד (2) 215, 223 (2000))
4
5 44. כך גם לא כל ירידה בכושרו הקוגניטיבי של המצווה, תשלול את כשירותו לערוך צוואה.
6 נקבע כי על מנת לקבוע האם המנוח הבין "בטיבה של צוואה", יש להתחשב במודעות המצווה
7 לעובדה שהוא עורך צוואה, ידיעתו בדבר היקף רכושו ויורשיו, ומודעותו לתוצאות עשיית
8 הצוואה על יורשיו (ע"א 851/79, 160/80 בנדל נ' בנדל, שם; ע"א 15/85 מזרחי נ' רז ואח', פ"ד
9 מא(4) 454 (1987)). המשקל שיינתן לשיקולים אלה, משתנה בהתאם לנסיבות כל מקרה (ע"א
10 1212/91 קרן לבי"י ואח' נ' בינשטוק, פ"ד מח(3) 705 (1994); ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום,
11 שם).
12 אין בודקים את עצם רצונו של המנוח, אלא די לבית המשפט שישתכנע שהיה בהתנהגותו
13 הכוללת בעת עריכת הצוואה והחתימה עליה, כדי להצביע שהוא ידע להבחין בטיבה של צוואה.
14 (ע"א 724/87 כלפה נ' גולד, שם)
15

מינוי מומחה רפואי

16
17 45. המומחה אשר מונה מטעם בית המשפט ("המומחה"), מנהל המרכז לבריאות הנפש בנס
18 ציונה, נתבקש לחוות דעתו כדלקמן:
19 "המומחה יתמקד ויחווה דעתו בשאלת כשירותו של המנוח, הן קוגניטיבית והן הנפשית,
20 במועד חתימתו על הצוואה, זאת על סמך המסמכים הרפואיים". (החלטה 12.8.2013)
21
22 נקבע כי המתנגדת והמשיב ישאו בחלקים שווים בשכ"ט המומחה (11.7.13, ע' 4). כך גם הוזמנו
23 מסמכים רפואיים מכל המוסדות (בית החולים גהה, בית החולים שיבא, הסנטוריום ב____).
24
25 46. בחוות דעת המומחה מיום 2.2.2014 ("חוות הדעת") לאחר שסקר שורה ארוכה של מסמכים
26 שעמדו לנגד עיניו לצורך הכנת חוות הדעת, קבע לעניין כשירות המנוח בעת החתימה, כי לא
27 היה סימן או סימפטום פסיכופתולוגי המעיד כי נפגעה כשירותו לצוות.
28
29 נכתב כי אף שהמנוח אובחן כחולה בסכיזופרניה, הרי שמדובר במחלה שאיננה שוללת
30 מסוגלות לחתום על צוואה, יש בה תקופות שונות, ולאורך ציר הזמן יש תקופה שבה החולה
31 יכול לחתום, הוא כשיר וביכולתו לצוות.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 "מחלת הסכיזופרניה ממנה סבל המנוח תוארה בפרוטרוט בעמודים קודמים. מדובר
2 במחלה בעלת אופי גלי עם תקופות של החמרה (פסיכוטית בעיקר) ותקופות של רמיסיה.
3 **אבחנה של סכיזופרניה אינה שוללת באופן אוטומטי מסוגלותו של חולה לערוך ולחתום**
4 **על צוואה. קיימות תקופות לאורך ציר הזמן בהן החולה הינו ברמיסיה אינו מדגים**
5 **פסיכופתולוגיה פעילה (...)** והינו קומפטנטי בכל הנוגע ליכולותיו לצוות (...).

6 מנגד קיימות תקופות בהן מדגים החולה תחלואה פעילה (...). ובמצב זה ייתכן ואינו בעל
7 יכולת לצוות הואיל ונפגע חלק מן הנדרש לעריכת צוואה.

8 השאלה העיקרית הינה באיזו תקופה היה המנוח על ציר התחלואה בסכיזופרניה. המנוח
9 לא נבדק ביום חתימתו על הצוואה והבדיקות הסמוכות ביותר למועד החתימה על
10 הצוואה היו כחודש טרם החתימה וכחודש וחצי אחרי החתימה. (תיאור מפורט של
11 מהלך המחלה הרלוונטי למועד החתימה ניתן למצוא בפרק ג' בחווה"ד תחת הסעיף (...).

12 **למען הבהירות אחזור שוב:**

13 **כחודשיים טרם החתימה לא הדגים המנוח מאפיין פסיכוטי וחיבתו הייתה מאורגנת**
14 **(23). כחודש לפני החתימה הרגיש טוב נפשית (24). כחודש וחצי לאחר החתימה הדגים**
15 **מהלך חשיבה, תוכן חשיבה, ויכולת שיפוט תקינים.**

16 **המסקנה מתיעוד זה היא כי הנחה סבירה תהיה כי במועד החתימה לא היה סימן או**
17 **סימפטום פסיכופתולוגי אשר היה עשוי לפגוע ביכולותיו לערוך ולחתום על צוואה".**

18 (חוות הדעת, ע' 11).

19
20 המומחה לא נמנע מלאזכר תהיות, כגון האם יתכן שהמנוח הסתיר את מצבו מאחר והמסוגלות
21 הקוגניטיבית לא נבדקה ביום עריכת הצוואה ממש - אלא שהשיב לכך, וקבע כי נוכח המסמכים
22 שהוצגו לו - חודשיים וחודש לפני מועד החתימה, וכן חודש וחצי לאחר מועד החתימה, עולה
23 בבירור כי המנוח הרגיש טוב מבחינה נפשית ונשללו הפרעות בתוכן החשיבה, ואין כל
24 אינדיקציה להניח אחרת לגבי מועד החתימה.

25 וכך ציין:

26 "חודש טרם מועד החתימה - הרגיש טוב מבחינה נפשית (24) (...).

27 **חודש וחצי לאחר מועד החתימה נשללו הפרעות במהלך ובתוכן החשיבה (26) ויכולתו**
28 **לגבי שיפוט מצבו תועדה כתקינה (26) גם הזיכרון תואר כתקין (28)".**

29 **וכן-**

30 **"לא אותר (...) סימפטום כלשהו אשר הגביל את מסוגלותו וכשירותו לצוות של המנוח".**

31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 בסיכום חוות הדעת ציין כי לא הובא כל תיעוד לכך שבסמוך למועד החתימה הוגבלה כשירותו
2 של המנוח לצוות:
3

4 "ה. בסיכום

5 באופן פורמלי לא אותר סמוך למועד החתימה על הצוואה, ככל שאיפשר התיעוד,
6 סימפטום כלשהוא אשר הגביל את מסוגלותו וכשירותו לצוות של המנוח."
7 (חוות הדעת, ע' 12).

8
9 47. המתנגדת זימנה את המומחה לחקירה על חוות דעתו, ועימתה אותו עם תהיות שהעלה
10 ומסמכים רפואיים שהוצגו לו. אלא שעמדת המומחה לא השתנתה, ולפיה - בתשובה לשאלות
11 השיב במפורש כי לא הוצג בפניו כל מסמך אחר שיש בו כדי להביא לשינוי חוות הדעת:
12

13 "ש. אתה עומד מאחורי חוות דעתך ובעקבות העדות לא שינית אותה, נכון?
14 ת: אם יוצג בפני מסמך שמשנה מהותית את המסקנות, אני אהיה הראשון לקרוע את
15 חוות דעתי ולשנות אותה, אך לא הוצג בפני כל מסמך".
16 (ע' 25, ש' 23).

17
18 48. יובהר, המסמכים השונים (לרבות אלה הנזכרים בסיכומי המתנגדת פעם נוספת) הוצגו
19 למומחה, הוא בדקם, והבהיר כי לא הוצג לו מסמך השולל את כשירותו המשפטית של המנוח
20 בעת עריכת הצוואה.
21

22 49. על המתנגדת להוכיח את טענתה לאי כשירות במועד עריכת הצוואה. לכך מסתייע בית המשפט
23 בעדות רפואית (ע"א 7019/94 לפיבסקי נ' דן, 6.1.1997); שוחט, פינברג ופלומין, דיני ירושה
24 ועיזבון, מהדורה שביעית 2014, ע' 121), מומחה רפואי שהוא גורם מקצועי וחיצוני.
25

26 לבית המשפט נתון שיקול הדעת האם לאמץ את ההמלצות אם לאו, אלא שבמקרה דנן לא הוכח
27 כי יש לסטות מהן.
28

29 נקבע כי רק נימוק כבד משקל ובולט, יצדיק את דחייתן של קביעות המומחה מטעם בית
30 המשפט. (ע"א 1240/96 חברת שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל ואח', פ"ד נב (4), 563 ע' 569
31 (1998); ע"א 2934/94 סולל בונה בע"מ נ' ארז איתן ואח' (1996)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 כך גם נקבע שיש להותיר העיסוק בתורת רפואת הנפש לעוסקים בה. (ע"א 472/81 קצין
2 התגמולים נ' אברג'יל, פ"ד לו (2) 785, (1983).
3
4
5 50. כפי שיפורט להלן, לא מצאתי כי הובאה בפניי ראייה, שיש בה כדי לסטות מחוות הדעת של
6 המומחה.
7
8 51. נקבע בפסיקה כי יש להבחין בין דרגות שונות של מחלות נפש, מאחר שהמחלה כשלעצמה איננה
9 שוללת את כושרו של אדם לצוות.
10 (ת"ע (י-מ) 514/79 עזבון הירש ז"ל, פ"מ תשמ"א (א) 419; ת"ע (ת"א) 9056 איצקוביץ נ'
11 איצקוביץ, דינים מחוזי לב (8) 482).
12 כאשר עוסקים במחלות נפש, יש דרגות שונות גם בהתפתחות המחלה עצמה.
13 אף במקרה של מופרעות נפשית קשה, נקבע שעדיין היה המצווה כשר לעשות צוואה כאשר
14 המופרעות לא מנעה ממנו להבחין בטיבה של צוואה (ת"ע (חי) 1088/92 מזרחי נ' רז, פ"מ
15 תשמ"ה (ב) 169).
16 כך גם נקבע שגם אם היה המנוח נרדף בידי מחשבות שווא ותעתועי הזיה, עדיין הדבר אינו
17 פוסל בהכרח את הצוואה אלא יש להוכיח את הקשר ביניהם לבין הוראות הצוואה. יתר על כן,
18 אל לנו להחליף רצונו של המצווה ברצון הנראה סביר לאחר.
19
20 "בענייננו לא הוכרז המנוח כפסול-דין, אולם הוא היה חולה גפש שסבל מהזיות של
21 פרנויה. אלה לא פגעו במודעותו לעובדה שהוא עורך צוואה, לא בידעתו על דבר היקף
22 רכושו ויורשיו, ואף לא במודעותו לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיו. (...)
23 לאדם החריג ("המוכר" ככזה "והבלתי מוכר") רצון משלו והאמת שלו, על פי המציאות
24 שלו. הוא חי את חייו בבועה שלו, וניתוצה אחרי פטירתו, באיצטלה של רצון להתחקות
25 אחרי עולמו הפנימי "האמיתי", אינו אלא ניסיון לשחזר את מה שלא התרחש אצלו
26 מעולם."
27 (ע"א 1212/91 קרן ליבי ואח' נ' פליציה בינשטוק ואח', מח (3) 703, ע' 746-747 (1994);
28 ש. שוחט פגמים בצוואות ע' 63 - 64).
29
30
31 52. המתנגדת נשאלה על כך שכתבה כי בסוף שירותו הצבאי של המנוח או בסמוך החל טיפול נפשי
32 בתל השומר, והשיבה שהדברים הללו היו לפי זיכרונה. (ע' 28 ש' 4-21).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 כאשר נשאלה לגבי מצבו והאם ידוע לה הדבר ממסמכים רפואיים כי לא היו בקשר, השיבה
2 שהייתה עימו בקשר. (ע' 30 ש' 28, ע' 31 ש' 2).
- 3 כאשר נשאלה לגבי הטבה במצבו הבריאותי של אחיה בשנת 2006, השיבה כי הייתה התקדמות
4 עם השנים ובשנת 2007 היה המנוח אדון לעצמו (ע' 33 ש' 14 - 22).
- 5
- 6 בעלה של המתנגדת, מר ____ נשאל על אשפוז, והשיב כי היה מאושפז מסוף חודש אפריל 1990
7 ועד 1994. אך בנוסף אישר כי אכן המנוח יצא מבית החולים בתקופה זו, ברח, לדבריו. בהמשך,
8 כאשר נשאל האם נכון הדבר שהמנוח היה בא בימים הבית וישן בביה"ח, השיב כי ידוע לו שיצא
9 משם מדי פעם וכן ברח (ע' 39 ש' 16 - ע' 40 ש' 2).
- 10
- 11 המתנגדת לא הכחישה כי בחודש מרץ 1990 (מועד עריכת הצוואה) המנוח לא היה מאושפז.
12
- 13 הוכח שגם בהמשך, המנוח לא היה מאושפז בפועל ברציפות.
- 14
- 15 53. המשיב סיפר שהמנוח הרגיש צורך לשוחח עם דמות רפואית (ע' 60 ש' 10-2), לכן נסע עם ____
16 לשיחות. הוא הבהיר שלא ידוע לו על ניסיון אובדני (ע' 61), לא היה כזה ובשנים המאוחרות
17 יותר הייתה זו צורת דיבור בשל חששו מעבריינים. (ע' 62 ש' 7-2).
- 18
- 19 המשיב עמד בחקירתו על תצהירו כי התנהגותו של המנוח בשנת 1989 לא הייתה חריגה, אלא
20 כשל אדם מן הישוב, הוא נראה כאדם רגיל וכך גם התנהג. (ע' 68 ש' 18 - 22).
- 21
- 22 "ת. אדם מתנהל עם אדם רגיל לחלוטין עם חרדות שהיו לו מעבריינים. מבית החולים
23 התקבל הרושם שכל הזמן ניסו לשחרר אותו והוא התעקש לחזור. ניסו לשחרר אותו
24 והוא התעקש לחזור. כלומר, גם בית חולים ראה בו כבן אדם רגיל, צא החוצה, מה אתה
25 עושה פה?
- 26 ש. ולמרות שהוא היה אדם מן הישוב, הוא היה מאושפז 4 שנים בגהה?
- 27 ת. מבית החולים התקבל הרושם שמנסים כל הזמן לשחרר אותו הביתה והוא מתעקש
28 לחזור ושוב מנסים לשחרר אותו ולכן, הוא נראה כאדם רגיל לחלוטין עם הפרעת
29 פרנויה." (ע' 69 ש' 6-1).
- 30
- 31 "ש. אתה זוכר את התקופה שלפני שהוא ערך את הצוואה? במושגים של שבועות או
32 חודשים לפני?
- 33 ת. אני לא מבין את השאלה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 ש. אני שואל אם אתה זוכר איך היה מצבו הרפואי הנפשי בתקופה שלפני הצוואה?

2 ת. תקין לחלוטין. " (ע' 61 ש' 9-6).

3
4 54. מר ___ ("___") השיב בעדותו כי היה מסיע את המנוח ואת אימו לטיפול בביה"ח תל השומר,
5 פעם בחודש לערך. זכור לו אשפוז יום משנת 1987, למשך מספר חודשים (ע' 47 ש' 20- ע' 48 ש'
6 13).

7 בנוסף השיב כי החרדה לא ניכרה על המנוח כלל, נראה כאדם רגיל, היו לו חברים והיה אהוד
8 עליהם.

9 ש. באיזה שנים לקחתם אותם לתל השומר, שניהם לטיפול?

10 ת. לפני שהתחתנו, לא יודע שנים, אולי שעות תגיד לי גם כן.

11 ש. כמה פעמים בשבוע היית לוקח אותם לתל השומר לטיפול?

12 ת. לפי הצורך.

13 ש. בממוצע?

14 ת. יכול להיות פעם בחודש, משהו כזה, אני לא יודע.

15 (...)

16 ש. זה נכון לומר שבתקופה שאתה הכרת את המנוח אפשר לומר שהתקפי החרדה האלו
17 כפי שאתה קורא להם פגעו בתפקוד שלו וגרמו לו למצב רוח ירוד?

18 ת. לא, לא היה מוכר עליו בכלל, האמת שום דבר. זה פנימי הרגיש, אבל היו לו חברים
19 והיו לו הכל ודרך אגב הוא היה אהוד על החברים שלו ותמיד החברים שלו אהבו אותו.

20 ש. אתה אומר בסעיף 9 שהוא נראה לך בעיניך כאדם רגיל?

21 ת. אמת.

22 ש. אדם רגיל הולך לטיפול במחלקה פסיכיאטרית בבית חולים תל השומר על פי הבנתך?

23 ת. אם יש לו בעיה נפשית פנימית, לא רואים עליו.

24 ש. אתה יודע שהוא היה נוהג לומר למטפלים שלו שהוא פוחד להשתגע?

25 ת. לא, אף פעם לא שמעתי דבר כזה.

26 (ע' 46 ש' 28 - 29, ע' 47 1-16).

27
28 55. טענת המתנגדת לכך שהמנוח היה מסומם או אלכוהוליסט במידה שיש בה כדי לשלול שיפוט
29 תקין - לא הוכחה ולא הובאו לה ראיות.

30
31 56. המומחה לכתב יד הדגיש כי מכתב היד עולה שהכותב הינו אדם שיודע היטב מה רצונו. (ע' 4
32 לחוות הדעת של מכון נפתלי).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 57. המנוח לא היה פסול דין בעת ההיא.
2 אפוטרופוס מונה לו רק בהמשך, בחודש 9/1990. (תצהיר גיסו של המנוח, ס' 20; תצהיר מר
3 _____, ס' 22).
4
5 58. הניסיון לטעון שהמנוח לא היה מוריש דירה בשווי רב (בדיון הראשון מסר המשיב כי שווי
6 הדירה ב_____ כמיליון ומאתים אלף ש"ח, 6.6.13 ע' 1) - אינה תואמת את המציאות בשנת
7 1990, בה שווי הדירה היה רחוק מהנטען.
8
9 59. יתר על כן, מכלל הוראות הצוואה, כאשר יש בהן זוכים נוספים, והתייחסות לפרטי רכושו
10 וכספים נוספים - עולה כי המנוח היה מודע לרכושו, ולזהות הנהנים אותם ציין.
11 המתנגדת לא הוכיחה כי המצווה לא היה מודע לרכושו או לאנשים להם הוריש אותו. נהפוך
12 בו, הוכח החפך.
13
14 60. אין מחלוקת כי המנוח היה אדם שאכן נזקק לטיפול נפשי. אולם מכל האמור לעיל עולה כי
15 בעת עריכת הצוואה, היה כשיר לעריכתה ולהבנת טיבה.
16
17 61. לא הוכח פגם בכשירותו הרפואית של המנוח בעת עריכת הצוואה, והמומחה מטעם בית
18 המשפט שמונה לבחון האם היה כשיר קוגניטיבית ונפשית, העיד כי במועד עריכת הצוואה
19 לא היה פגם בכשירות זו של המנוח. חקירת המומחה לא ערערה מסקנה זו, חרף הניסיון
20 לטעון אחרת.
21 יתר על כן, מסמכים של בדיקות שנערכו למנוח - גם חודשיים לפני החתימה על הצוואה, וגם
22 חודש וחצי לאחר החתימה על הצוואה - העלו כי המנוח לא היה בעל מאפיין פסיכוטי, והיה
23 עם מהלך חשיבה, תוכן חשיבה, ויכולת שיפוט תקינים.
24
25 62. המנוח גם לא היה פסול דין בעת עריכת הצוואה, המומחה אשר בודק כתבי יד העיד כי הצוואה
26 נכתבה בכתב היד של המנוח, זו חתימתו, וכתב היד מעיד על אדם היודע בבירור מהו רצונו.
27 חוות דעת שני המומחים לא נסתרה.
28
29 מכל האמור לעיל, המתנגדת לא הוכיחה טענתה כי בעת עריכת הצוואה מצבו של המנוח הגיע
30 לכדי שלילת כשירותו לעריכת הצוואה או שלא הבין בטיבה. על כן הטענה נדחת.
31
32
33

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

השפעה בלתי הוגנת

- 1
- 2 63. טענה נוספת של המתנגדת הינה, כי המשיב השפיע על המנוח השפעה בלתי הוגנת.
- 3 על כך חזרה גם בעדותה. (עי' 29 ש' 5-29)
- 4
- 5 64. סעיף 30 (א) לחוק קובע:
- 6 "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית -
- 7 בטלה".
- 8
- 9 הטענה של השפעה בלתי הוגנת, היא טענה עובדתית וקיומה או העדרה יקבעו בהתאם לעובדות
- 10 כל מקרה, כאשר נטל השכנוע מוטל על המתנגד לקיום הצוואה.
- 11 לא כל השפעה נחשבת להשפעה בלתי הוגנת. נקבע כי הכוונה להשפעה שאינה שגרתית, שיש בה
- 12 מרכיב של אי - הגינות במושגים של מוסר אישי או חברתי.
- 13 (ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות, פ"ד מט(2), 441, 447
- 14 (1995); ע"א 5185/93 היועץ המשפטי נ' מרום, פ"ד מט(1) 318, 331 (1995)).
- 15
- 16 65. הפסיקה קבעה 4 רכיבים מצטברים לקביעת השפעה בלתי הוגנת - מצווה הנתון להשפעה; נהנה
- 17 שהיתה לו אפשרות להפעיל השפעה בלתי הוגנת; נהנה שהיו לו אמצעים להפעיל השפעה בלתי
- 18 הוגנת; צוואה הנחזית להיות תוצאה של השפעה בלתי הוגנת. (ע"א 4902/91 גודמן, שם).
- 19
- 20 בנוסף, נקבעו מבחנים המסייעים לבדיקה: עצמאות, תלות, קשרי המנוח עם אחרים, נסיבות
- 21 עריכת הצוואה, קבלת יעוץ משפטי עצמאי ועוד. (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי
- 22 לממשלה, נב(29) 813, 827 (1998)).
- 23
- 24 התלות כשלעצמה – אינה מספקת, אלא יש ליתן דגש על אי ההגינות, בניצול התלות או החולשה
- 25 של המצווה (שוחט, פינברג ופלומין, דיני ירושה ועיזבון, מהדורה שביעית 2014, ע' 125).
- 26
- 27 66. האמנם היה המנוח תלוי במשיב באופן העונה על מבחני העזר שנקבעו בפסיקה?
- 28 תלות ועצמאות - האם היתה למנוח תלות בזוכה הצוואה, כמבחן של מידה, תלות יסודית עד
- 29 כדי שלילת רצון חופשי. (ע"א 423/75 בן נון נ' ריכטר פ"ד לא(1), 372, ע' 378, (1976)).
- 30 תלות וסיוע - האם זוכה הצוואה היה היחיד שסייע למנוח בכל צרכיו, או שהוא הסתייע גם
- 31 באחרים. (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, שם).
- 32 קשרי המצווה עם אחרים - ככל שהמנוח מבודד יותר מהעולם, גוברת הנחת התלות בזוכה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 אלא שלאחר שמיעת העדויות, לא מצאתי כי המנוח היה מבודד מהעולם בחודש מרץ 1990, או
2 תלוי במשיב. המבחן של תלות ועצמאות הינו מבחן של מידה, והמנוח כלל לא היה תלוי במבקש
3 הקיום (שהינו רק אחד ממספר זוכים בצוואה), באופן המקיס הנחה שנשלל רצונו החופשי.
4
- 5 אכן, היה קשר קרוב וטוב בין המשיב - למנוח. אלא שלא היה זה קשר בלעדי, כי אם היו לו
6 קשרים נוספים.
7 המנוח לא היה מבודד, והיו לו במקביל קשרים עם רבים מהסובבים אותו.
8
- 9 מר _____ סיפר כי היו למנוח חברים והיה אהוד עליהם.
10
- 11 "לא, לא היה מוכר עליו בכלל, האמת שום דבר. זה פנימי הרגיש, אבל היו לו חברים והיו
12 לו הכל ודרך אגב הוא היה אהוד על החברים שלו ותמיד החברים שלו אהבו אותו."
13 (ע' 47, ש' 9-10).
- 14
- 15 מר _____ עצמו היה עימו בקשר (שם). _____ סיפר בתצהירו כיצד המנוח היה קשור אליו, פנה
16 אליו בבקשות כשהיה זקוק לדבר מה וסמך עליו. (ס' 19, 20 לתצהירו).
17
- 18 גם הבהיר כי אף בהמשך, כעבור שנים, כשהמשיב מונה ביחד עימו להיות אפוטרופוס על
19 המנוח, הרי שהוא לא עסק בעניינים הכספיים של המנוח. בכך טיפל _____. מינוי המשיב היה
20 בשל היותו חבר טוב של המנוח. (ס' 28 לתצהירו).
21
- 22 מעדותו של המשיב 2 מר אלמוני, עלה כי הוא והמנוח היו חברים, בלב ובנפש כהגדרתו, משנת
23 1972 - ועד שנת 1994. כך גם היו למנוח חברים נוספים טובים, מר פלוני המשיב 1 בראשם, אך
24 גם חברים נוספים. כך גם גר עימו בדירה לתקופה קצרה.
25
- 26 ש. במהלך השנים האלה 72' עד 94' האם היו למנוח חברים נוספים או שרק שניכם
27 הייתם חברים בלב ונפש וקרובים כל כך.
28 ת. אני והמנוח היינו חברים בנפש וכמו שהצהרתי וכמו שאני חוזר ואומר מ-72' חברים
29 בלב ובנפש. היו תהליכים הדרגתיים של התנתקות במהלך הזמן, לא יודע להגיד לך
30 ממתני, אבל בילדות שלנו וכששיחקנו ביחד כדורסל ב_____, אז אני יכול להגדיר את
31 העוצמות האלה של חברים בלב ובנפש ומאיזשהו שלב זה הלך ופחת, אבל הקשר עד שנת
32 94' היה קיים בנינו.
33

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

ש. האם במהלך השנים האלה, נתמקד בשנים 90 עד 94 - האם במהלך השנים האלו, היו למנוח חברים נוספים טובים?

ת. כן.

ש. מי?

ת. פלוני בראשם, למרות שהמישורים היו שונים וחשוב לי להדגיש, אני חבר של ____ מהילדות במישור מסוים. ל ____ כידוע לי וגם ראיתי אותם מדי פעם פיזית היו חברים נוספים, כולל פלוני שהיו במישורים אחרים. אני ופלוני לא היינו חברים. הכרתי אותו וגם אותם." (ע" 53 ש' 15 - 54 ש' 7).

הקשר עם המשיב

71. מר ____ העיד על הקשר הקרוב בין המנוח - למשיב. המשיב היה חבר של המנוח, גר בדירה כל השנים, כאשר המנוח היה מגיע לדירה שוהה בה מתי שרצה וללא מגבלה (ס' 23, 26, 28 לתצהיר ט.).

____ השיב כי ידוע לו שהמשיב גר בדירת המנוח, והמנוח אמר לו שהמשיב משלם לו דמי שכירות וכן משלם על הבילויים ביניהם (1.6.2015 עמ' 50 ש' 16-7).
אם כן המנוח גם נהג לבלות עם המשיב, ומערכת היחסים היתה גלויה לכל.

המשיב הצהיר על הקשר הקרוב עם המנוח, שאהב אותו וסמך עליו, וגם מר אלמוני תמך בכך והעיד כי המשיב היה חבר טוב של המנוח.

72. יצוין כי גם בעלה של המתנגדת, שכיהן כאפוטרופוס למנוח מספר שנים, הצהיר כי בחר שלא לפעול נגד מגורי המשיב בדירת המנוח (תצהיר מיום 8.2.15, ס' 12). לדבריו, גם כי הדירה הייתה בבעלות המנוח, וגם כי חשב שעדיף שישן שם עם חבר.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 הקשר עם האחות
- 2 73. לעומת זאת, עלה בבירור כי מערכת יחסיו של המנוח עם האחות לא הייתה טובה.
- 3
- 4 74. המשיב תיאר סכסוך של המנוח עם אחותו (ע' 60 - 61 ש' 5), והרחיב על סכסוך כספי בו המנוח
- 5 טען שהאחות לקחה כספי ירושה או מנעה ממנו להשתמש בהם. (ע' 65 - 66). לרבות מאחר ולא
- 6 רשמה את הזכויות בדירה על שם המנוח כפי שהיה עליה לעשות (ע' 33, ש' 11).
- 7 בהמשך העיד שגם כעבור מספר שנים המנוח שוב חשב על כך והיה לו חשוב מאד שאחותו לא
- 8 תזכה ברכושו לאחר שראה את ניסיונותיה לנשל אותו מירושת אביו המנוח ומדירה ב _____
- 9 בפרט. (ע' 65 - 66).
- 10
- 11 75. מר אלמוני תיאר כי האחות ניסתה לשלוט במנוח על ידי הגבלתו כספית. משכך חלק עם המנוח
- 12 את הוצאות הבילויים המשותפים.
- 13 "ש. הזדמן לך לדבר עם _____ ועם פלונית על הבעיות שיש למנוח?
- 14 ת. לא, אני רק שמעתי מהמנוח על הבעיות שיש לו עם אחותו פלונית וגיסו _____, על
- 15 ניסיון או אפילו מימוש והשתלטות על נכסיו.
- 16 (...)
- 17 ש. אתה שוחחת איתם על כך שהם מתכלים לרכושו של החבר בנפש שלך?
- 18 ת. מעולם לא חיטטתי לחבר הנפש שלי מה עושים לו ברכושו. רק שמעתי ממנו המון
- 19 מרירות כלפיהם.
- 20 (...)
- 21 ת. לא שילמתי לו שכירות, _____ היה חבר שלי, הוא ביקש ממני להצטרף אליו בדירתו.
- 22 זה אפילו לא עלה על הפרק וידענו להתקזז בבילויים גם אם אפילו זה לא נאמר או סוכם
- 23 באופן רשמי אלא זו היתה יותר הרגשה שלי שאני צריך וגם היו פה תקופות שנמנעו ממנו,
- 24 לא היה לו כסף נזיל בגלל שזה מתקשר למקרה של גיסו ואחותו שנטרלו אותו ברמה
- 25 השוטפת של התפקוד היום-יומי השוטף ולכן, מצאתי לנכון להשתתף בהוצאות של
- 26 הבילוי שלנו."
- 27 (1.6.2015 ע' 52 ש' 18-21, 29, ע' 53 ש' 15-20).
- 28
- 29 76. התרשמתי מאמינות מר אלמוני, שביקש כי יכובד רצונו של חברו הטוב דאז, ולא מצאתי כי
- 30 הונע משיקול כספי (בניגוד לנטען בסיכומי המתנגדת).
- 31
- 32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
 ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
 ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1. 77. מר _____ העיד כי ידוע לו על כך שהמנוח כעס על אחותו, ולא רצה קשר עימה.
 2.
 3. _____ שהיה בן זוגה של אם-המנוח, מונה כעבור שנים כאפוטרופוס על המנוח, ביחד עם המשיב,
 4. והכיר את המנוח מקרוב שנים רבות, כמו גם את מערכת יחסיו עם המשיב, ועם המתנגדת.
 5. מר _____ הצהיר (ס' 21 לתצהירו) והעיד כי המנוח לא רצה קשר עם אחותו, ולא דיבר עימה.
 6. _____ העיד כי לאחר מות האם, המנוח בחר לפנות אליו בעת הצורך.
 7. גם כשהיה אפוטרופוס עליו - **התרשם שהאחות לא התעניינה במנוח.**
 8.
 9. "התרשמתי שהיא לא התעניינה ב____, והוא לא התעניין בה, חיייהם התנהלו במקביל."
 10. (תצהיר _____, ס' 19, 25).
 11.
 12. 78. המתנגדת אישרה כי המנוח היה חסר שביעות רצון כלפיה, אולם ניסתה להמעיט בכעסו עליה.
 13.
 14. "ש. יכולה להיות אפשרות שהוא בא אליך בטענות למשל על זה שבמקרה שחתם, את
 15. ובעלך, להעביר את הדירה על שמו? הוא כעס עליך על זה. יכול להיות?
 16. ת. הפרוצדורה הפורמלית – אני מעולם לא טיפלתי בזה.
 17. ש. שאלתי אם את חושבת?
 18. ת. יתכן.
 19. (...)
 20. ש. למה לקח לך ולבעלך 15 שנה להעביר את הזכויות שלו, כשאת יודעת שהם שלו?
 21. ת. אני לא מתמצאת בבירוקרטיה, לא היתה לי שום סיבה לא להעביר על שמו.
 22. ש. ב-94' העברת על שמו?
 23. ת. כן, מה שכתוב.
 24. ש. אם כך, את מבינה את הכעס של _____ אחיך על מה שעשית לו?
 25. ת. לא. אני יכולה להבין, אבל."
 26. (12.5.2015, ע' 31 ש' 5-14, ע' 32 ש' 18-23).
 27.
 28. הניסיון של האחות להמעיט בעניין כעס המנוח עליה, לרבות בעניינים כספיים, נסתר על ידי
 29. עדויות המשיבים ו_____
 30.
 31. כראיה למערכת יחסים טובה נטענת, המתנגדת אף צירפה אגרת ברכה מהמנוח משנת 1998
 32. (נספח 7).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 ברם דלות הראייה הדגישה כמה מועטות הראיות לקשר טוב בין האחים, ועד כמה לא נסתרו
2 העדויות כי בין האחים היו מרירות חיכוכים וטינה. לכל הפחות מצד המנוח.

3
4 79. קרי, אף לא הוכח קשר קרוב בין המנוח לאחות - שיכול והיה מעלה תמיהה מדוע לא בחר
5 המנוח להוריש הדירה לאחות דווקא. נהפוך הוא.

6
7
8 80. המנוח, יליד 1960. _____, היה כבן 52 שנים במועד פטירתו בחודש מאי 2012.
9 את הצוואה ערך בראשית שנת 1990, עת היה בן 30 שנים, ולא שינה אותה כל השנים הללו.
10 מהעדויות עולה כי זכר שהכין צוואה, וגם את תוכנה.

11
12 _____ הצהיר שהמנוח סיפר לו שערך צוואה.

13
14 "זכורה לי פגישה אחת עם _____ שבה התפתחה שיחה ובמסגרתה אמרתי לו " _____ זה
15 שאתה לא מדבר עם אחותך זה לא אומר שהיא לא תהיה היורשת". בתשובה לכך, הוא
16 אמר לי "לא. עשיתי צוואה". עניתי לו "בסדר".
17 מתשובתו היה ברור לי שהוא עשה צוואה ובמסגרתה חילק את רכושו כמו שהוא חשב.
18 אני לא נכנסתי לפירוט הצוואה. לא ידעתי למי הוא חילק וגם לא עניין אותי. הבנתי,
19 שאם עשה צוואה זה לא לתת לאחותו מכיוון שלאחותו ידעתי שאין צורך בצוואה. ולא
20 דשתי בעניין."
21 (תצהיר ט. סי' 21).

22
23 _____ נחקר על כך וסיפר על השיחה ביניהם (1.6.2015, ע' 49 ש' 10-5).
24 "ש. מתי זה היה ?

25 ת. אל תשאל אותי תאריכים, לא ניהלתי פנקס בכל שעה ותאריך מה אמרו. היתה תקופה
26 שהיה נתק בין אחותו, לא דיברו והיה נתק ואז דיברנו ואמרתי לו, היתה איזו שיחה
27 בנינו, לא זכור, שאמרתי לו _____, תראה זה שאתה לא מדבר עם אחותך, כל הרכוש
28 חלילה זה יעבור לאחותך, אין קשר בין, אז הוא אומר לי 'אל תדאג אני עשיתי צוואה'.
29 אמרתי לו שאני מקווה שהוא לא עשה צוואה בשבילי והוא אמר לא לא. ובזה נגמר
30 הסיפור."
31 (ע' 49 ש' 10-5).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 לסיכום נקודה זו ונוכח כל המפורט לעיל, המתנגדת לא הרימה את נטל ההוכחה כי המשיב
2 הפעיל השפעה בלתי הוגנת על המנוח, עד כדי שלילת רצונו החופשי.
3 רכיבי הטענה לא הוכחו - והיא נדחת.
4
5 כך גם לא הוכחה מעורבות בעריכת הצוואה בגדר השפעה בלתי הוגנת, כפי שיפורט להלן.
6
7

מעורבות בעריכת הצוואה

8
9 82. טענה נוספת של המתנגדת הינה כי מבקש הקיום היה מעורב בעריכת הצוואה ושותף לעריכתה.
10
11 המבקש הכחיש וטען כי לא היה מעורב בעריכת הצוואה. נודע לו עליה רק כשנה לאחר
12 הפקדתה, בשנת 1991, כשהמנוח סיפר לו על הצוואה ותוכנה. על כך חזר גם בעדותו (ע' 60 ש'
13 11 - 61 ש' 9).

14
15 83. סעיף 35 לחוק הירושה, קובע:
16 "הוראת-צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה
17 או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת-צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה -
18 בטלה."
19

20 84. האם הייתה למבקש מעורבות בעריכת הצוואה בגדר ס' 35 לחוק הירושה, או שהביאה להשפעה
21 בלתי הוגנת בגדר ס' 30 לחוק הירושה?
22

23 85. סעיף 35 לחוק הירושה יוצא מנקודת הנחה כי במצב כזה הייתה השפעה בלתי הוגנת על המנוח,
24 לכן נטתה הפסיקה לפרש את הסעיף באופן מצומצם.
25 הפסיקה קבעה כי המונח "ערך את הצוואה", מתייחס למי שעסק בניסוח או בכתיבת הצוואה.
26 המדובר במבחן גמיש, בהתאם לנסיבות כל מקרה ובהתאם לשכל הישר. (ע"א 851/79 בנדל לה
27 (3) 101 (1981); ע"א 1079/92 גדליה נ' דאלי, מז (5) 431 (1993); ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב,
28 פ"ד נט (3) 1 (2004)).

29 מקרים שונים נותחו בפסיקה, בהם נקבע כי אף שיחות מקדימות, או שליחות מטעם המצווה
30 לצורך עריכת הצוואה (ואף למשרד עוה"ד) - אינם מהווים מעורבות המקימה השפעה בלתי
31 הוגנת (ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו נד (1) 19 (2000)).
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 86. לאחר שמיעת העדויות כולן, הרי שמלבד השערת המתנגדת לעניין זה - לא הובאה ולו בדל
2 ראייה לכך שהמשיב היה שותף או מעורב בעריכת הצוואה.
3 משכך הטענה לא הוכחה והיא נדחית.
4

בצוואה מספר זוכים

5
6 87. בנוסף, הצוואה אינה מזכה רק את המשיב, אלא זיכתה זוכים נוספים. המשיב 2 צוין כזוכה
7 בסכום כספי, האגודה למלחמה בסרטן צוינה כזוכה בכספים בחשבון בנק נוסף שהיה למנוח
8 באותה עת.
9

סיכום

10
11 88. כאמור, העקרון המנחה בדיני הצוואות הינו כיבוד רצונו של הנפטר. עקרון זה חל גם אם בחר
12 להדיר יורשים מצוואתו. (רע"א 5103/95 דשת נ' אליהו, פ"ד נג (3) 109, 97 (1999)).
13

14 "חשש לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, העלאת סברות וחשדות בעלמא, תוך הסתמכות,
15 כאמור, על העובדה שנושלו יורשים לטובת זוכים אחרים, אין בהם כדי להביא לבטלותה
16 של צוואה מטעם זה." (ע"א 53/88 מנלה נ' ברנדווין, פ"ד מו(1) 48, 51 (1988); ע"מ (ת"א)
17 1100/05 פלוני נ' פלונית, ס' 11, (6.4.2009)).
18

19 על בית המשפט לכבד את רצונו של המנוח, אלא אם הוכח כי נתקיימה עילה מהעילות המנויות
20 בחוק.
21 העילות הנטענות לא הוכחו.
22

23 89. היה קשר מיוחד בין המנוח למשיב. דבר זה הוכח בפני.
24 מערכת היחסים בין המנוח - למשיב, נמשכה עשרות שנים, ועד לפטירת האחד מהם, המנוח.
25 המשיב גר בדירת המנוח עשרות שנים עד לפטירתו.
26 יתרה מכך, המשיב גר שם גם במשך השנים בהן בעלה של המתנגדת היה האפוטרופוס של
27 המשיב.
28

29 דומה שידעו כולם על הקשר בין השניים, המנוח - והמשיב.
30 כל עוד היה בחיים המתנגדת לא פעלה כנגד כך, שכן ידעה על מערכת היחסים ביניהם.
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 13-02-33694 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33565 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת"ע 13-02-33788 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1
2 ניסיון המתנגדת להתכחש לקשר זה, לא זו בלבד שלא הוכח אלא אף נסתר, בעדויות לעיל.
3 המתנגדת ידעה גם ידעה על הקשר הקרוב ביניהם.
4 וכך, מספר ימים לאחר שנפטר המנוח - נפגשה עם המשיב בעניין מגוריו בדירה, אליה הכניסו
5 המנוח עצמו ושם גר כל שנים, בהתאם למערכת היחסים הקרובה שביניהם.
6 הסכם הדיור משנת 2006 שצורף כנספח, אינו שולל את רצונו של המנוח בעת עריכת הצוואה
7 ונחה דעתי אשר לסיבת עריכתו.
8 יתר על כן, בשנת 2007 הוסרה כליל האפוטרופסות מעל המנוח. גם אז לא פעל לשנות מצוואתו.
9
10 המתנגדת לא זימנה להעיד עדים נוספים שיכולים היו, לכאורה, לחזק את גירסתה. 90
11 ידידה נטענת של המנוח שתשפוך אור על מערכת היחסים עם המשיב, שכן מהבניין שמכיר את
12 שניהם, צוות רפואי או טיפולי שיעיד עם מי עמד המנוח בקשר ומי טיפל בו, העו"ס שנזכרה
13 בעדות.
14 כל אלה לא זומנו. המתנגדת לא עשתה כן מסיבותיה, וכאשר נטל ההוכחה עליה.
15
16 נקבע בפסיקה כי כאשר לא מביאים עד רלבנטי, מעלה הדבר הנחה כי אילו נשמע העד, היה בכך
17 כדי לתמוך בגרסת הצד שכנגד.
18 (ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'צ'יק פ"ד נו (1) 5391 (2001); ע"א 78/04 המגן חברה לביטוח בע"מ
19 נ' גרשון הובלות בע"מ, פ"ד סא (3) 18 (2006)).
20
21
22

סעיף 4 לצוואה

23 סעיף 4 לצוואה קבע: "כל שאר כספי ורכושי בית המשפט יקבע את היורשים".
24 **איש מהצדדים לא טען כנגד סעיף זה.**
25 נמסר במסגרת ההליך כי למנוח היה חשבון בנק ובו כ- 800,000 ₪.
26 משכך ובמסגרת ס' 29 סיפא לחוק וכאשר מדובר בנכס ספציפי הריני מורה כי בכפוף ליתר
27 הוראות הצוואה, יתרת הסכום שבחשבון הבנק (גם אם הסכום שונה) - תועבר לידי אחות
28 המנוח, המתנגדת.
29
30
31

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 33694-02-13 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33565-02-13 פלוני נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 33788-02-13 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
92. מכל ההנמקות שפורטו עולה כי המתנגדת לא הוכיחה טענות ההתנגדות לצוואה. על כן ההתנגדות לצו קיום הצוואה - נדחית. הבקשה לצו ירושה - נדחית. הבקשה לצו קיום צוואה מתקבלת, בהתאם לקבוע בפסק הדין לעיל. צו קיום צוואת המנוח יחתם במסמך נפרד.
93. המתנגדת תשא בהוצאות המשיב 1 ובשכ"ט עו"ד בסך 40,000 ₪; המתנגדת תשא בהוצאות המשיב 2 בסך 8,000 ₪; סכום שלא ישולם ישא הפרשי הצמדה וריבית עד לפירעון בפועל. הוצאות שכ"ט המומחים יוותרו בהתאם להחלטות בהליך (המומחה לכתב יד שכ"ט על המתנגדת, המומחה הרפואי שכ"ט על המתנגדת והמשיב בחלקים שווים), לא מצאתי לשנותן.
94. המזכירות תשלח פסק הדין לצדדים, ותסגור כל התיקים בעניינם. ניתן לפרסום ללא שמות וללא פרטים מזהים של הצדדים. ניתן היום, י"ב חשוון תשע"ו, 25 אוקטובר 2015, בהעדר הצדדים.
-
- אילת גולן-תבורי, שופטת